

*Glazba s
francuskih dvorova*

Nedjelja, 26. listopada 2025. u 19.30

**SOLISTI, ZBOR I ORKESTAR
MUZIČKE AKADEMIJE
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU**

HERVÉ NIQUET, dirigent

LISINSKI LISINSKI
SUBOTOM
SVIJET NA
DLANU
25/26

GLAZBA S FRANCUSKIH DVOROVA

SOLISTI, ZBOR I ORKESTAR MUZIČKE AKADEMIJE SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

HERVÉ NIQUET, dirigent

Uz potporu i suradnju Francuskog instituta u Zagrebu.

François Francœur*Symphonie du Festin Royal de Monseigneur le Comte d'Artois* (Simfonija kraljevske gozbe plemenitoga gospodina grofa od Artoisa),

izbor stavaka: Hervé Niquet

PRVA SUITA

François Francœur: *Uvertira Le Trophée* (Trofej)François Francœur: *Air gracieux* iz *Pirame et Thisbée* (Piram i Tizba)Pierre-Montan Berton: *Air vif*, umetnut u A. Campra: *Camille reine des Volsques* (Kamila, kraljica Volščana)René de Galard de Béarn, markiz od Brassaca: *Air* iz *L'Empire de l'Amour* (Carstvo ljubavi)Antoine Dauvergne: *Air gai* iz *Enée et Lavinie* (Eneja i Lavinija)Joseph-Nicolas-Panrace Royer: *Chasse en rondeau* iz *Zaïde* (Zaida)

DRUGA SUITA

Jean-Philippe Rameau: *Air vif* iz *Hippolyte et Aricie* (Hipolit i Aricija)Joseph Hyacinthe Ferrand: *Rondeau gracieux* iz *Zélie* (Zelija)Jean-Claude Trial: *Contredanse vive* iz *La fête de Flore* (Slavlje Flore)François Francœur: *Chaconne* iz *Le prince de Noisy* (Princ od Noisyja)**Jean-Philippe Rameau***Hippolyte et Aricie* (Hipolit i Aricija), izbor*Dieux vengeurs, lancez la tonnerre* (Osvetoljubivi bogovi, bacite gromove), Velika svećenica i zbor, I. čin*Faisons partout voler nos traits* (Neka naše strelice lete), zbor lovaca i lovkinja, IV. čin*À la chasse, à la chasse, armez vous* (U lov, u lov, naoružajte se!), drugi air za Lovkinju, Lovca i zbor, IV. čin**Solistice:** Jana Stoilevska, sopran, 2. g. i Sara Koljnrekaj, sopran, 3. g.

Marc-Antoine Charpentier

Te Deum, H 146

Preludij

Te Deum laudamus

Te aeternum Patrem

Pleni sunt caeli et terra

Te per orbem terrarum

Tu devicto mortis aculeo

Judex crederis

Te ergo quesumus

Aeterna fac cum sanctis

Dignare Domine

Fiat misericordia tua

In te, Domine, speravi

Solisti: Hana Ilčić, sopran, aps., Jelena Knezović, sopran, 4. g.,
Reza Fekri Kenazeh, *haute-contre* 4. g., Mislav Lucić, tenor alumni MA,
Josip Galić, bariton, 4. g.

Nakon koncerta s umjetnicima razgovara
Ana Rene Čolak, studentica 3. godine muzikologije
te francuskog jezika i književnosti.

ZBOR I SIMFONIJSKI ORKESTAR MUZIČKE AKADEMIJE

Djelujući od osnutka Muzičke akademije 1921., Zbor i simfonijski orkestar Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu okupljaju studente svih odsjeka i studijskih godina te su njezini reprezentativni ansambli. Sastoje se od studenata s različitih odsjeka i svake akademske godine mijenjaju svoj sastav. Mentor Simfonijskoga orkestra Muzičke akademije je Mladen Tarbuk, a Zbora Muzičke akademije Jasenka Ostojić. Oba ansambla redovito nastupaju i zasebno, pružajući studentima priliku za upoznavanje i izvedbu najvrjednijih djela zbarske i orkestralne literature, pri čemu se ističe važnost očuvanja hrvatske glazbene baštine. Svojim izvedbama ansambli sudjeluju u njezinu očuvanju i promicanju, ali i u poticanju novoga glazbenog stvaralaštva (posebice praizvedbama djela studenata Akademije) na zagrebačkoj kulturnoj sceni, ali i u inozemstvu.

Među nastavnicima dirigiranja i orkestra kojima dugujemo više od stotinu godina uspješnoga studentskog simfonijskog muziciranja vrijedno je, među mnogima, prisjetiti se nekadašnjih rektora Akademije Frana Lhotke i Mladena Pozajića te dekana Igora Gjadrova, ali i drugih, od Andre Mitrovića, Friedricha Zauna, Milana Horvata, Pavla Dešpalja i Uroša Lajovica, do Mladena Tarbuka, današnjega mentora ansambla te voditelja ansambla Matije Fortune. Povijest Orkestra obilježila su, uz rad s nastavnicima Akademije, i česta gostovanja istaknutih dirigenata, poput Nikše Bareze, Igora Kuljerića, Aleksandra Kalajdžića, Aluna Francisa, Quentina Hindleyja, Hansjörga Albrechta, Pascala Rophéa i Dawida Runtza.

Od prvih se dana Zbor i Simfonijski orkestar Muzičke akademije redovito predstavljaju publici interpretativno zahtjevnim glazbenim djelima, poput *Njemačkoga rekvijema* Johannesa Brahmsa (prvoga djela koje su akademski ansambli izveli u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog, 1983.), simfonija i koncerata Ludwiga van Beethovena, Händelova *Mesije*, Mozartova i Verdijeva rekvijema, kantate *Carmina Burana* Carla Orffa, *Istarskih freski* Borisa Papandopula, *Kralja Davida* i *Ivane Orleanske na lomači* Arthura Honeggera, *Ratnoga rekvijema* Benjamina Brittena, *Chaos* i *Religiofonije* Josipa Štolcera Slavenskoga i dr.

Od 2000. godine Zbor Muzičke akademije vodi dirigentica Jasenka Ostojić, red. prof. art., uz Franju Bilića kao asistenta od 2023. godine. Zbor se uz već spomenuta djela posebno istaknuo izvedbama oratorija *Mors et vita*

Charlesa Gounoda, *Stabat Mater* Karola Szymanowskog, *Mise u Es-duru* Franza Schuberta, *Quattro pezzi sacri* Giuseppea Verdija, *Petite messe solennelle* Gioachina Rossinija, Scenske glazbe za *San ljetne noći* Felixa Mendelssohna, *Himne Zemlji* Jeana Sibeliusa i dr.

Od međunarodnih i međuinstitucionalnih suradnji posebno vrijedi istaknuti sudjelovanje Zbora u izvedbama *Rekvijema u c-molu* Luigija Cherubinija 2010. te Verdijeva *Rekvijema* 2014. pod ravnanjem Riccarda Mutija, oba u Italiji. U izvedbi *Osme simfonije* Gustava Mahlera pod ravnanjem Valerija Gergijeva Zbor je nastupio 2011. u Ljubljani i Zagrebu.

Solisti, Zbor i Orkestar Muzičke akademije uprizorili su i mnoga glazbeno-scenska djela, napose opere, koje se, također od samih početaka, ostvaruju u suradnji s ostalim zagrebačkim umjetničkim obrazovnim ustanovama. Od 2009. godine Akademija redovito priređuje operne projekte sa sastavnicama umjetničkoga područja Sveučilišta u Zagrebu (Akademijom dramske umjetnosti, Akademijom likovnih umjetnosti, Tekstilno-tehnološkim fakultetom te Studijem dizajna Arhitektonskog fakulteta). Poseban su uspjeh postigle izvedbe Mozartovih opera *Čarobna frula* i *Così fan tutte*, Handelove *Agrippine*, Bizetove *Carmen* i Massenetove *Pepeljuge*, a dobro su prihvaćeni bili i *Ivan Grozni* Sergeja Prokofjeva, *Slavuj* Igora Stravinskog, praizvedba Papandopulove *Madame Buffault*, kao i nedavne izvedbe *Amfitriona* Borisa Papandopula u Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu te *Hipolita* i *Aricije* Jean-Philippea Rameaua u Dvorani *Blagoje Bersa* Muzičke akademije u Zagrebu.

Simfonijski orkestar i Zbor intenzivno su sudjelovali i u obilježavanju stote obljetnice visokoškolskoga djelovanja Muzičke akademije u ak. god. 2021./2022., osobito izvedbama djela hrvatskih skladatelja Natka Devčića, Stanka Horvata i Milka Kelemena na koncertu *Alumni 100*, dojmljivom izvedbom opere/basne *Animal Farm* Igora Kuljerića te nizom drugih projekata. Prošle je godine prigodnim koncertom i izložbom *Glazba radosti* obilježena i 40. obljetnica suradnje Muzičke akademije i ciklusa *Lisinski subotom*.

Spomenuta opera *Animal Farm* Igora Kuljerića, izvedena 27. i 28. studenoga 2021. u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog, nagrađena je godišnjom Nagradom *Vatroslav Lisinski* Hrvatskoga društva skladatelja, Diplomom *Milka Trnina* (koju Hrvatsko društvo glazbenih umjetnika dodjeljuje za posebno uspješan i zapažen umjetnički nastup u Republici Hrvatskoj) te Rektorovom nagradom za velik timski rad u ak. god. 2021./2022.

ORKESTAR

PRVE VIOLINE

Jana Palac – Katarina Kocelj
Jelena Mimica – Antonija Tudorović
Lorena Marković – Matilda Matković
Jakov Drozdek – Petra Blažina
Petra Jozinović – Eva Barčot

DRUGE VIOLINE

Lea Tvrtković – Mihael Šišić
Adela Žganec – Anja Šlegl
Paulina Tuhtan – Nora Fantina
Katarina Belobrajdić – Tia Aćimović
Luka Baranašić – Anđelina Baričević

VIOLE

Tonka Philips – Luka Kanceljak
Pavle Franković – Mirjam Vedriš
Ina Kumer – Vid Ilčić
Valentina Zbiljski – Rebecca Vidajić

VIOLONČELA

Luka Galuf – Lovre Tunuković
Karlo Musinov – Ema Mirena Ramljak
Regine Korbar – Dora Kuleš

KONTRABASI

Karlo Filipec – Daniel Borčić Toth
Magdalena Sever Koren – Luka Smotalić

FLAUTE

Maro Bulić – Lujka Obratov
Gala Grgurač – Staša Kukić

OBOE

Petra Domšić – Ozana Knezović
Nikola Štrlek – Uršula Gerstman
Maša Čipek – Karlo Kosor

FAGOTI

Žarko Perišić, prof. art. – Andro Ilčić
Dominik Slovinac (GŠ Vatroslava
Lisinskog) – Noa Matijević (GŠ
Pavla Markovca)

HORNE

Mihaela Sušić – Greta Šukurma
Lucija Škrinjarić – Noa Čanji

TRUBE

Roko Rimac – Ivan Rimac

TIMPANI I UDARALJKE

Marin Stipe Benja – Saša Miljanović

ČEMBALO I ORGULJE

Jan Naglić

ZBOR

SOPRANI

Klara Baraba, Katarina Barbarić,
Erin Bjelinski, Iva Fanjek, Lana
Fiedler, Luna Kozar,
Lilit Martirosyan, Mihaela Kristina
Mlinarić, Magdalena Muše,
Marta Ređep, Jana Stoilevska,
Mirta Studen, Vita Šimac, Tara Šolić,
Mia Vidaković, Klara Volenik

ALTOVI

Magdalena Bermanec, Marta Čuk,
Ana Galoić, Amra Hajdarević,
Matea Jončić, Marta Knežević,
Terezija Krmelić, Amanda Letica,
Tihana Marija Majetić, Ida Marušić,
Lucija Pejić, Anastasija Petreska,
Nora Kostelnik Pogačnik, Petra Rako,
Palma Ramljak, Domina Reić,
Lucija Rezo, Hana Sever,
Tamara Stipić, Dora Žarinčić

TENORI

Marko Crnko, Marko Gotovac,
Leonardo Maslač, Alex Načinović,
Ivan Sušac, Ivan Sutlović

BASOVI

Benedikt Berišić, Domagoj Bertović,
Nikola Angelo Delerue,
Ante Domazet, Mislav Dokuzović,
Marin Jurić, Luka Kostelac,
Vjekoslav Ljubešić, Mak Mihevc,
Alex Načinović, Tin Pandža,
Bartul Radman, Lovro Rovčić,
Serafim Ivanenko, Stanko Uyi Sršen,
Ivan Ruben Urošević, Marko Vaupotić

MENTORI SOLISTA

Lidija Horvat Dunjko, prof. art.;
Helena Bernarda Lucić Šego, doc. art.;
Renata Pokupić, doc. art.;
Martina Silić, prof. art.;
Martina Zadro, prof. art.

ZBOROVOĐA I ASISTENT ZBOROVOĐE

Jasenka Ostojić, prof. art.
Franjo Bilić, ass.

ORKESTAR PRIPREMALI:

Franjo Bilić, ass.
Matija Fortuna, doc. art.
Tomislav Fačini, prof. art.

VODITELJ ORKESTRA

Matija Fortuna, doc. art.

SAVJETNIK ZBORA ZA FRANCUSKI JEZIK:

Nikola Angelo Delerue

KOREPETITOR

Jan Naglić

IZVRŠNA PRODUCENTICA

Vesna Rožić

HERVÉ NIQUET

Eminentni francuski čembalist, orguljaš, pijanist, pjevač, skladatelj, zborovođa i dirigent, **Hervé Niquet** (1957.) priznat je kao vrhunski stručnjak za francuski repertoar od razdoblja baroka do Claudea Debussyja.

Glazbenu naobrazbu stekao je kod Marie-Cécile Morin, bivše učenice Marguerite Long i Mauricea Ravela. Upravo to umjetničko nasljeđe, usmjereno na traženje izvornih skladateljskih intencija, oblikovalo je njegovu pedantnu glazbenu praksu, strogo usklađenu s originalnim rukopisima glazbenih djela. Nakon sveobuhvatnog obrazovanja, Hervé Niquet stekao je dragocjeno iskustvo kao korepetitor u Nacionalnoj operi u Parizu. Surađujući s koreografima poput Rudolfa Nurejeva i Sergea Lifara dubinski je upoznao glazbene izvore no izvan ustaljenih interpretacijskih okvira.

Godine 1987. osnovao je ansambl *Le Concert Spirituel* koji je danas međunarodno priznat kao jedan od vodećih sastava za izvedbu barokne glazbe, s repertoarom koji obuhvaća različite stilove i žanrove, od sakralne glazbe do simfonije i opere. Ansambl je također otkrio i oživio potpuno nepoznata djela francuskih, engleskih i talijanskih skladatelja iz razdoblja baroka.

Hervé Niquet s jednakom predanošću dirigira i vodećim međunarodnim orkestrima u izvedbama repertoara 19. i ranog 20. stoljeća, među kojima su Simfonijski orkestar iz Montreala, Orkestar iz Kanazawe (Japan), *Sinfonia Varsovia*, Orkestar Bavarske radiotelevizije iz Münchena, Kraljevski filharmonijski orkestar iz Liègea, Orkestar Gulbenkiana iz Lisabona, Komorni orkestar iz Pariza, Nacionalni orkestar iz Lyona, Orkestar Opere iz Rouena i drugi.

Uvjeren je da je francuska glazba kroz stoljeća zadržala svoju jedinstvenost. Kao glazbeni pionir, maestro Niquet sudjelovao je u važnim ponovnim otkrićima opernih rariteta, dirigirajući sljedeća djela: *Herculanum* Féliciena Davida, *Dimitri* Victorina de Joncièresa, *La légende des ours* Marie Jaëll i *La Reine de Chypre* Fromental Halévyja.

Kao glazbeni ravnatelj Flamanskoga radijskog zbora i stalni gostujući dirigent Filharmonijskog orkestra iz Bruxellesa, intenzivno je surađivao s oba ansambla na snimanju djela Claudea Debussyja, Camillea Saint-Saënsa, Gustavea Charpentiera, Maxa d'Ollonea i Paula Dukasa. Njegova snimka *Herculanuma* Féliciena Davida nagrađena je priznanjem *Echo Klassik* 2016. godine.

Diskografsko izdanje *Visions* (Alpha Classics) Hervéa Niqueta i sopranistice Véronique Gens osvojilo je brojne nagrade u Francuskoj i inozemstvu. Niquet je 2019. dobio nagradu *Preis der Deutschen Schallplattenkritik* za kvalitetu i raznovrsnost svojih snimki, kao i *Gramophone Music Award 2019* u kategoriji opere za snimku Halévyjeve *Kraljice Cipra* (2018.).

S istinskim entuzijazmom za operu, Hervé Niquet redovito dirigira scenskim produkcijama, bilo s ansamblom *Le Concert Spirituel*, bilo kao gostujući dirigent. Suradnju je ostvario s redateljima raznovrsnih poetika, poput Mariame Clément, Georges-a Lavaudanta, Corinne i Gilles-a Benizija, Joachima Schlömera, Christopha Marthaler-a, Romea Castelluccija i Christiana Schiarettija.

Osobito je predan edukativnim inicijativama u glazbi, surađujući s institucijama kao što su Akademija u Ambronayu, Orkestar mladih opatije aux Dames, Schola Cantorum u Parizu, Nacionalni konzervatorij za glazbu i ples u Lyonu (CNSMD de Lyon) te Sveučilište McGill u Montrealu, održavajući majstorske tečajeve i predavanja. Širenje rezultata vlastitih istraživanja i interpretacija, potkrijepljeno najnovijim muzikološkim saznanjima, kao i informiranje o realnim zahtjevima glazbeničkog života, za njega su neizostavni dio profesionalnog angažmana.

Hervé Niquet nositelj je odličja *Chevalier de l'Ordre National du Mérite* i *Commandeur des Arts et des Lettres*. Vjeran svojoj želji za postavljanjem novih i raznovrsnih koncertnih programa, veseli se proslavi četrdesetog rođendana ansambla *Le Concert Spirituel* 2027. godine!

Organizator i nakladnik: Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog, Zagreb

Za nakladnika: Nina Čalopek, ravnateljica

Producentica: Lana Merkaš

Urednik: Hrvoje Dečak

Autori tekstova: dr. sc. Ivan Ćurković, izv. prof., Antonela Krpan, studentica 2. g. muzikologije, Petra Majerić, 3. g. muzikologije, Lucija Rezo, 3. g. muzikologije i kroatistike, Gabriela Šlegl, 5. g. muzikologije i kroatistike

Mentor: dr. sc. Ivan Ćurković, izv. prof., Odsjek za muzikologiju

Oblikovanje i grafička priprema: Daniel Ille

Grafičko rješenje naslovnice: Helena Benc

Tisak: KERSCHOFFSET d.o.o.

Naklada: 350 primjeraka

Cijena: 3 eura

Godine 1773. u Versaillesu je održana velika svečanost, gozba u čast vjenčanja šesnaestogodišnjega unuka kralja Luja XV., Charles-Philippea, grofa pokrajine Artois. Nakon Francuske revolucije i smrti njegova brata Luja XVIII., naslijedio je prijestolje i vladao od 1824. do 1830. kao Karlo X. Za potrebe svadbenoga slavlja François Francœur sastavio je četiri suite od tadašnjih najpopularnijih opernih brojeva. Autor mnogih stavaka je sam Francœur, no uključio je i stavke iz djela Jean-Philippea Rameaua te djela manje poznatih francuskih skladatelja te ih obradio za orkestralni sastav koji je imao na raspolaganju. Iako je riječ o suitama, Francœur je tu svadbenu glazbu nazvao simfonijom (*Simphonie*). U ovom kontekstu pojam ima općenito značenje: riječ je o višestavačnim instrumentalnim skladbama.

Fotografija: Wikimedia

FRANÇOIS FRANCEUR (Pariz, 1698. – 1787.) skladatelj je i violinist rođen u glazbeničkoj obitelji. Otac i brat bili su violinisti u prestižnim pariškim ansamblima i orkestrima, poput gudačkog ansambla *24 Violons du roi* te u Pariškoj operi (*Académie Royale de Musique*). Tako je i François svoj glazbeni put počeo kao violinist Kraljevske muzičke akademije s 15 godina. Još je u mladosti počeo skladati instrumentalna djela – 1720. godine objavio je dva sveska violinskih sonata, a 1726. godine nastupio je kao virtuoz na violini na javnim pariškim koncertima *Concerts Spirituels*, prvotno koncertima sakralne glazbe, a poslije i svjetovne. Prvo namještenje kao skladatelj dobio je 1727. godine na kraljevu dvoru u Versaillesu, gdje se brinuo za raskošni dvorski glazbeni život.

Osim instrumentalne glazbe, sa skladateljem i violinistom Françoisom Rebelom skladao je i opere. Zajedno su debitirali operom *Pyrame et Thisbé* (Piram i Tizba, 1771.), a najveći je uspjeh imala opera *Scanderberg* (Skenderbeg), jedna od prvih povijesnih opera s turskom tematikom i likovima u francuskoj operi. Zajedno su također bili ravnatelji Kraljevske muzičke akademije i njezina orkestra. Tijekom rada u Operi proširili su orkestar sa 16 na 24 gudača i s četiri na osam fagota, dok su u orkestru već bila tri roga. Uspjeli su, unatoč financijskim problemima nastalima

zbog požara, privući publiku na izvedbe autorskih opera temeljenih na francuskoj ostavštini Lullyja i Rameaua, ali uz prilagodbe i inovacije, poput arija s pratnjom flaute. Uz redoviti rad u Operi, Francœur je za kraljevsku obitelj skladao niz panegiričkih djela u čast kralju i vojnim pobjedama. Djelo *Le Trophée* (Trofej) slavilo je pobjedu nad savezničkom vojskom u Bitki kod Fontenoya 1745. godine, u ratu za austrijsko nasljeđe. Osim za ratne podvige, pripremao je glazbu i za vjenčanja kraljevske obitelji.

Jedno od takvih djela je *Symphonie du Festin Royal de Monseigneur le Comte d'Artois*, izvedeno 1773. godine na vjenčanju grofa od Artoisa. U posljednjim godinama života Francœur je polako ustupao radne dužnosti novim skladateljskim nadama, poput **Pierre-Montana Bertona**, **Antoinaea Dauvergne**, **Jean-Clauda Triala** i **Joseph-Nicolas-Pancracea Royera**. Oni su, dotad kao izvođači, naslijedili Rebelu i Francœura na mjestima ravnatelja i dirigenta Kraljevske muzičke akademije. **Berton (1727. – 1780.)** je počeo kao pjevač u katedrali Notre-Dame, gdje ga je čuo Francœur, pa je ubrzo angažiran za Kraljevsku akademiju. Osim toga, bio je vrstan čembalist i violončelist. Sudjelovao je u velikim dvorskim svečanostima za koje je pripremao djela. Godine 1770. sudjelovao na proslavi vjenčanja Marije Antoanete, a 1773. na svadbi grofa od Artoisa zajedno s Francœurom. **Dauvergne (1713. – 1797.)** je prije stupanja na dužnost ravnatelja Opere bio violinist, dvorski skladatelj i voditelj koncerata *Concerts Spirituels*. Osim moteta, *chansona* i sonata, skladao je i opere. Njegovu najpoznatiju operu *Enée et Lavinie* (Eneja i Lavinija) odabrao je Francœur za grofovo vjenčanje. **Trial (1732. – 1771.)** je, kao i Dauvergne, bio najprije violinist i s vremenom je počeo skladati kantate, arije, plesove, skladbe za violinu i opere. I njegova je opera *La fête de Flore* (Slavlje Flore) pronašla mjesto u svadbenoj svečanosti. **Royer (1705. – 1755.)** je bio visokocijenjeni čembalist te kao i Dauvergne jedan dio života voditelj koncerata *Concerts Spirituels* i vješt organizator pariškoga glazbenog života. Njegova najuspješnija opera je *Zaide* (Zaida), također motivirana vjenčanjima kraljevske obitelji.

Francœur je u simfoniju uvrstio i dvojicu amaterskih skladatelja, **Renéa de Galarda de Béarna**, markiza od Brassaca i **Josepha Hyacintha Ferranda**, koji su se povremeno bavili skladaњem. **René de Galard de Béarn (1699. – 1771.)** bio je plemić te oficir u francuskoj vojsci (do kraja svoje vojne karijere vinuo se do pozicije general-bojnika). Njegova su djela manje ambiciozna u usporedbi s djelima profesionalnih skladatelja kao što su Francœur, Charpentier i Lully, ali je pratio trendove francuske glazbe te skladao opere i kantate. **Joseph Hyacinthe Ferrand (1709. – 1771.)** glazbom se bavio zahvaljujući svojim obiteljskim vezama s Jeanne Antoinette Poisson, budućom markizom de Pompadour, koja mu je kao amaterskom čembalistu ponudila mjesto službenog čembalista u svojem privatnom kazalištu. Povremeno je skladao instrumentalnu i vokalno-instrumentalnu glazbu.

Kao što je Francœur odabrao stavke iz drugih djela kako bi kreirao četiri suite, tako je maestro Hervé Niquet selekcijom iz prvih triju od tih četiriju

suita *Symphonie du Festin Royal de Monseigneur le Comte d'Artois* (Simfonija kraljevske gozbe plemenitog gospodina grofa od Artoisa) kreirao dvije suite. Obje slijede obrazac koji počinje stavkom uvodnoga karaktera; slijedi spori, pjevni stavak iza kojega je brži, a posljednja dva stavka su poletna i energična, u plesnome metru. Svjedočimo stilskoj raznolikosti: osim što su autori stavaka različiti, djela iz kojih su ti stavci preuzeti nastala su u različitim vremenima.

Uvertira Trofeju (1745.) François Francœura svečano je otvorenje suite. Počinje u duljim notnim vrijednostima i punktiranom ritmu, a nastavlja se razigranim šesnaestinskim pasažama, tipičnima za francusku uvertiru. **Trofej** je izvorno zamišljen kao prolog Francœurova i Rebelova djela *Zelindor, kralj silfida*. U ovom su stavku prepoznatljive značajke starijega stila, primjerice imitacijski postupci jeke, a taj razigrani dio dulji je od početnog svečanog.

Drugi stavak također je Francœurovo djelo. **Air gracieux** nježan je *air* iz opere **Piram i Tizba (1771.)** o zabranjenoj ljubavi. Slog je homofon, zbog čega lelujava melodija u visokim dionicama violina i flauta posebno dolazi do izražaja. Jasno zaokružene misli podsjećaju na stihove pjesme, a kasnija pojava basovske dionice sve obavlja mekom toplinom. No Piram i Tizba prisiljeni su prekinuti zaruke; uoči njihova tajnog sastanka zbiva se tragedija u kojoj oboje počine samoubojstvo.

Air vif iz opere **Kamila, kraljica Volščana (1760.) Pierre-Montana Bertona** velik je kontrast prethodnom stavku. Prvi se put u ovoj suiti pojavljuje dionica roga, što uz živahan tempo predočava pobjednički karakter stavka. Iako je opera među mlađima u navedenim dvjema suitama, u ovome su stavku čujne značajke starijeg stila. Drugom dijelu prethodi kadenca s punim instrumentalnim sastavom, premda na njegovu početku nema rogova.

Air iz opere **Carstvo ljubavi (1733.) Renéa de Galarda de Béarna** menuet je mirnog karaktera, no postojanoga plesnog ritma. Njegova basovska dionica karakteristični je barokni *basso continuo*, a slog je homofon. Ima oblik *rondeaua* s dva kupleta. Posebno su dojmivi drugi kuplet, u usporednom molu, koji donosi dramatični ugođaj te prijelaz s drugog kupleta na refren kontrastno tankog zvuka, budući da ga donose samo violine.

Iduća dva stavka također su u obliku *rondeaua*. Sličnog su karaktera, no stilski se razlikuju. **Air gai Antoinaea Dauvergne** broj je iz opere o starogrčkom junaku i princezi pokrajine Lacij, **Eneja i Lavinija (1758.)**. Unatoč uplitanju bogova i njezinih roditelja, Lavinija se odlučila udati za Eneju umjesto za njegova suparnika Turna. Eneja naposljetku izaziva Turna na dvoboj i pobjeđuje. **Chasse en rondeau** broj je iz opere **Zaida (1739.) Joseph-Nicolas-Pancracea Royera**. Riječ je o prizoru u kojem na scenu dolaze lovci. U operi se cijeli ovaj stavak, nakon instrumentalne izvedbe, ponavlja s dionicom glasa.

Na početku druge suite je živahan stavak sličnog karaktera kao uvertira prve suite. **Air vif Jean-Phillipea Rameaua** nalazi se u drugom činu opere **Hipolit i Aricija** (1733.), koji se zbiva u Hadu. Kralj Tezej odlazi u Had da bi spasio svojega prijatelja Piritaja, no u toj ga namjeri prekida Eumenida Tizifona te ga Pluton osuđuje. Uzlazni melodijski motiv kojem slijedi skok niže možda aludira na neuspjele pokušaje izlaska iz podzemlja.

Rondeau gracieux iz opere **Zelija** (1749.) **Josepha Hyacinthea Ferranda** plesni je stavak toplog, rustikalnog ugođaja koji mekim tonom donosi kvartet flaute, dviju violina i fagota uz *basso continuo*. Radi se najvjerojatnije o gavoti, francuskom plesu u umjerenom tempu i dvodobnoj ili četverodobnoj mjeri, popularnom i široko rasprostranjenom u 18. stoljeću. Stilski je sličan **Airu** iz opere **Carstvo ljubavi**, menuetu iz prve suite. Gornje su dionice samostalnije jer dionica fagota održava plesni ritam.

Contredanse vive iz opere **Slavlje Flore** (1770.) **Jean-Claudea Triala** čini potpuni kontrast prethodnome stavku. *Contredanse*, odnosno *country dance*, ples je preuzet iz engleske kulture. Taj stavak u brzom tempu, živoga karaktera te za ono vrijeme modernijega stila izvodi bučan instrumentalni sastav s rogovima i *piccolo* flautama. Glavnu melodiju sviraju *piccolo* flaute i violine, a dramatičnost u središnjem odsjeku podsjeća na klasicističku simfoniju.

Chaconne iz opere **Princ od Noisyja** (1749.) **Françoisa Francoëura** dug je trodijelni stavak koji na kraju druge suite funkcionira kao zaključak svega što smo prije čuli. *Chaconne* je ples koji potječe iz Španjolske, a u ovom je stavku realiziran u brzom tempu i primjenom varijacijskih postupaka. Značajke starijeg stila prepoznatljive su u melodijama dugog daha i upotrebi *basso continuo*. Izmjenjuju se različiti ugođaji, a posebno je dojmljiv središnji dio, nježnog i rustikalnog ugođaja, u kojem se izmjenjuju teksture dueta i trija uz *basso continuo*.

Petra Majerić i Lucija Rezo

Fotografija: Wikimedia

Jean-Philippe Rameau

JEAN-PHILIPPE RAMEAU (Dijon, 1683. – Pariz, 1764.) francuski je skladatelj i glazbeni teoretičar. Rođen je u pokrajini Burgundiji kao sedmo od jedanaestero djece u glazbeničkoj obitelji. Prvu glazbenu poduku dobio je od oca orguljaša, nakon čega je pohađao i isusovački kolegij u rodnome gradu. Na kraće vrijeme otputovao je u Milano da bi upoznao talijansku glazbu, što se djelomice odrazilo i na njegovo stvaralaštvo. Poznato je da je bio orguljaš u francuskim gradovima Avignonu, Clermont-Ferrandu, Dijonu i Lyonu, svirajući na raznim liturgijskim slavljima. U potonja dva grada skladao je i svoje prve motete i kantate.

Godine 1722. preselio se u Pariz, gdje je ostao do smrti. Ondje je objavio svoja važna glazbenoteorijska djela koja će ga proslaviti diljem Europe: *Traktat o harmoniji* (1722.) i *Novi sustav teorije glazbe* (1726.). U ono vrijeme napredne i kontroverzne, njegove su teorije, posebno ona o fundamentalnom basu, izazvale javne rasprave. Oženio se 1726. devetnaestogodišnjom pjevačicom i čembalisticom Marie-Louise Mangot, s kojom je imao četvero djece.

Prvu operu *Hipolit i Aricija* skladao je u dobi od pedeset godina, 1733., pod pokroviteljstvom Alexandrea Le Richea de la Pouplinièrea. Nakon dvije godine praižvedeno je i drugo scensko djelo, *Les Indes galantes* (Galantne Indije). Opere su izazvale polemiku između oduševljene publike (takozvanih *ramista*) i tradicionalnih zagovaratelja operne glazbe Jean-Baptistea Lullyja (takozvanih *lullista*). Od tridesetih godina 18. stoljeća surađivao je s Voltaireom na libretima svojih budućih opernih ostvarenja. Poslije je postao dvorski skladatelj kralja Luja XV., koji mu je osigurao kraljevsku mirovinu.

Tridesete i četrdesete godine 18. stoljeća najplodnije su razdoblje skladateljeva stvaralaštva, obilježene i sukobom s Jean-Jacquesom Rousseauom. Skladatelj je toga filozofa, koji je bio i skladatelj, smatrao „malim plagijatorom bez talenta i ukusa“, nakon što je Rousseau napisao operu po uzoru na njegovu. Godine 1752. Rameau se razbolio, zbog čega je rjeđe skladao, ali je zato obnovio intenzivnu glazbenoteorijsku djelatnost. Sukobio se s urednicima *Enciklopedije* Denisom Diderotom i Jeanom le Rondom d'Alembertom, između ostaloga zbog članaka o glazbi koje je napisao Rousseau, a sadržavali su oštru kritiku Rameauovih teorija.

Rameau je umro 1764. u Parizu. U njegovu bogatom stvaralaštvu posebno se ističu opere, jer je, između ostalog, izrazito dramatičnim i bogatim orkestralnim stilom modernizirao francusku operu. Prvu stvaralačku fazu obuhvaćaju glazbene tragedije *Hippolyte et Aricie* (Hipolit i Aricija), *Castor et Pollux* (Kastor i Poluks), *Dardanus* (Dardan) te opere/baleti *Les Indes galantes* (Galantne Indije) i *Les fêtes d'Hébé* (Svečanosti Hebe). U kasnijoj fazi nastala su djela *Platée* (Plateja) i *Pygmalion* (Pigmalion), također s istaknutim elementima baleta, te posljednja, nedovršena glazbena tragedija *Les Boréades* (Potomci Boreja). Njegov se bogat opus sastoji i od djela za instrumente s tipkama, s nizom zbirki komada za čembalo. Među najistaknutijom sakralnom glazbom su veliki (*grand*) moteti *Deus noster refugium*, *In convertendo Dominus* i *Quam dilecta tabernacula*. Napisao je 38 glazbenoteorijskih djela, važnih zbog inovativnog pristupa teoriji glazbe koji je obilježio razdoblje baroka.

Gabriela Šlegl

Opera *Hipolit i Aricija* (1733.) nastala je na libreto Simon-Josepha Pellegrina (1663. – 1745.) na temelju *Fedre* Jeana Racinea, Euripidova *Hipolita* i Senekine *Fedre* te je doživjela brojne kasnije preinake. U skladu s antičkim uzorima i tradicijom francuske barokne glazbene tragedije (*tragédie en musique*), od Jean-Baptistea Lullyja nadalje, i ta se opera sastoji od prologa i pet činova. Premda je proširio izražajna sredstva i opseg francuske glazbene tragedije do te mjere da su suvremenici smatrali da u partituri *Hipolita i Aricije* ima dovoljno glazbe za više opera, Rameau se pridržavao konvencija uglazbljenja teksta koje na planu ritma i metra teži oponašati tragičnu deklamaciju onodobnih francuskih glumaca. No zato je u *divertissementu*, skupu glazbenih točaka za soliste, zbor, plesače i orkestar, u svakome činu nastojao publici ponuditi razonodu (i glazbenu raznolikost) u odnosu na glavnu, ozbiljnu i tragičnu radnju. Zboru je skladatelj dao još istaknutiju ulogu nego što je dotad bilo uobičajeno, a plesne točke osim šarolikošću francuskih baroknih plesova pozornost plijene i vještom, katkad i blještavom orkestracijom.

Ulomci opere koje ćemo večeras čuti potječu iz njezina prvog i četvrtog čina. U prvom se činu Aricija, posljednji potomak Palanta, neprijatelja kralja Tezeja, mora zaređiti u Dijaninu hramu. Prije obreda ona i Tezejev sin Hipolit otkriju jedno drugome uzajamnu ljubav te mole Dijanu za pomoć. Fedra, Tezejeva supruga, stiže da bi se uvjerila da će zavjet biti položen. Razbjesni se kad otkrije Aricijinu neposlušnost i naredi pustošenje hrama. Velike svećenice Dijane zajedno sa zborom svećenica i stražara u energičnom zazivu *Dieux vengeurs, lancez la tonnerre* (Osvetoljubivi bogovi, bacite gromove) popraćenom zvucima truba i timpana mole Dijanu da ih zaštiti. Slijedi odlomak koji vrtoglavim gudačkim pasažama dočarava grmljavinu (*Tonnerre*) te dolazak Dijane, koja će izraziti i svoju naklonost naslovnome ljubavnom paru.

U četvrtom činu Hipolit i Aricija bježe u Dijaninu svetu šumu te se odlučuju na zajednički život u progonstvu. Dolaskom skupine lovaca počinje razigrani *divertissement* u kojemu se uz oboe i fagote ističe i lovačko glazbalo rog te se slave uzbuđenja i radosti lova. Nakon monumentalnog, slavodobitnog zbora *Faisons partout voler nos traits* (Neka naše strelice lete) slijede dva *rondeaua*, od kojih ćemo imati prilike čuti drugi, još raskošnije orkestrirani *À la chasse, à la chasse, armez vous!* (U lov, u lov, naoružajte se!). Taj šarmantni *intermezzo* pamtljivih i ritmičnih melodija uz zbor uključuje i solistički pjev Lovkinje (*Une chasseresse*) kojoj kratkim povicima odgovara Lovac (*Un chasseur*). Upravo je na taj prizor, ujedno jedan od najradosnijih ulomaka u operi, Rameau nadovezao tragični prizor Hipolitove prividne pogibije te dirljiv Fedrin monolog, u kojemu si ta, grizodušjem rastrojena antijunakinja odlučuje oduzeti život. U tom se dijelu ogleda Rameauova pedantnost i vještina u građenju kontrasta i dramatike.

Ivan Ćurković

Fotografija: Wikimedia

MARC-ANTOINE CHARPENTIER (okolica Pariza 1643. – Pariz, 1704.) djetinjstvo je proveo u Parizu, gdje je primio prvu glazbenu poduku od svojega šurjaka. Nakon osnovne glazbene poduke u dobi od oko 20 godina odlučio je otići u Rim da bi postao učenikom Giacoma Carissimija, jednoga od glavnih talijanskih skladatelja toga vremena. Boravak u Rimu i studij kod Carissimija snažno su utjecali na Charpentierovo stvaralaštvo i skladateljski jezik. Upijao je talijanski stil koji krasi pjevna razgranata melodija, fleksibilan ritam s naglim promjenama tempa i naglasak na gudačima u komornim sastavima u službi emotivnosti. Francuski stil na kojem je odrastao pak obilježava elegancija i umjerenost koja proizlazi iz plesova jasnih ritamskih obrazaca i formi te veća usmjerenost na puhača glazbala u komornim sastavima.

Charpentier se nakon trogodišnjega boravka u Italiji vratio u Pariz i počeo razvijati svoj skladateljski izričaj. Bio je u službi Marie Lorraine, zvanog *Mademoiselle de Guise* i Elizabete Orléanske, za koje je skladao i svjetovna glazbeno-scenska i sakralna djela. Suradnju je ostvario i s komediografom Molièreom i njegovom kazališnom družinom *Troupe du roi*, poslije *Comédie-Française*, i to 1672. godine, kad je Molière od Charpentiera zatražio da za njegove komedije s glazbenim i plesnim interludijima (zvanim *Comédies-ballets*) sklada glazbu. Nikad nije obnašao dužnost na dvoru, ali je pozivan na suradnju u raznim prilikama. Primjerice, od 1679. do 1682./1683. za Dauphina, sina kralja Luja XIV., skladao je sakralnu glazbu, najviše motete i psalme. Prijavio se na natječaj 1683. godine za mjesto potkapelnika (*sous-maître*) u Kraljevskoj kapeli (*Chapelle royale*) zaduženog za sakralnu glazbu na dvoru, ali je zbog bolesti morao odustati; tako je izgubio priliku za rad na kraljevskom dvoru.

U kasnijim godinama života surađivao je s isusovcima koji su najprije naručivali njegove skladbe, a poslije mu i osiguravali radna mjesta; 1687. imenovan je glazbenim učiteljem na isusovačkom kolegiju *Collège Louis-le-Grand*, a zatim i u isusovačkoj crkvi Saint-Louis. Tijekom toga vremena pisao je liturgijske skladbe, poput psalama, himna i antifona, moteta te misa. Posebno je za isusovački kolegij skladao sakralne tragedije biblijske

tematike. S kraljevskom je obitelji bio povezan i kao učitelj. Od 1692. do 1693. podučavao je skladanju Philippea de Chartresa, kraljeva nećaka. U to je vrijeme napisao svoju najpoznatiju operu *Médée* (Medeja) za parišku operu Kraljevske muzičke akademije. Opera je tipična *tragédie en musique* temeljena na antičkoj priči u pet činova i prožeta dostojanstvenošću. Do svoje smrti djelovao je u pariškoj kapeli Sainte-Chapelle gdje je podučavao dječake *solfeggio*, zbarsko pjevanje i kompoziciju.

Marc-Antoine Charpentier umro je 1704. godine u Parizu kao jedan od skladatelja čiji je opus bio mješavina talijanskog i francuskog stila, što nije bilo uobičajeno u njegovo vrijeme. Njegovi su suvremenici, poput Lullyja, opusom bili isključivo u duhu francuske glazbe. Bio je poznat po vrsnim sakralnim djelima kontrapunktskog zbarskog sloga. Zaslužan je za razvoj *grand moteta* i *petit moteta* u francuskoj glazbi. *Grand motet* veliki je motet za zbor, soliste i orkestar, nerijetko namijenjen kraljevskim dvorskim svečanostima, a najpoznatiji Charpentierov je *Te Deum*, H 146. *Petit motet* je manji motet za jedan do tri solistička glasa i *basso continuo* za izvedbe u crkvama, samostanima i privatnim kapelama. Charpentier ih je napisao više od dvjesto, najviše od svih skladatelja svojega vremena. Ostat će upamćen kao važan skladatelj ozbiljne sakralne te duhovite scenske glazbe koji je za sebe rekao: „Bio sam glazbenik, smatran dobrim među dobrima i neukim među neukima.“

Lucija Rezo

Charpentierov *Te Deum u D-duru, H 146* iz 1692. godine povratio je skladatelja iz zaborava, jer su se 1953. prvi put pojavile snimke toga djela na LP pločama. Od tada je *Te Deum* doživio još mnoge izvedbe i stekao slavu prepoznatljivom melodijom koju su vjerojatno svi čuli barem jedanput u životu, ako ne na koncertu, onda kao himnu Europske radijske unije. Pretpostavlja se da je Charpentier uglazbio čak šest *Te Deuma*, od kojih su sačuvana samo četiri; najpoznatiji je onaj koji nosi oznaku H 146 na popisu skladateljevih djela te jedini koji uključuje timpane i trube. Uglazbljenje latinskog himna koji je sastavio sv. Ambrozije u 5. stoljeću bilo je u Francuskoj često; svaka pobjeda u bitkama ili svečani kraljevski događaj bili su popraćeni izvedbom veličanstvenog *Te Deuma* koji slavi i hvali Boga. Stoga se pretpostavlja da je ta kompozicija, iako sa sakralnim tekstom, izvedena u svjetovnoj prilici nakon pobjede Luja XIV. u Bitki kod Steenkerqua.

S obzirom na tekst veličanstvenoga karaktera, Charpentier je odlučio primijeniti najkarakterističniji žanr francuske sakralne barokne glazbe tijekom vladavine Luja XIV. – *grand motet*. Osim Charpentiera, tom su se vrstom rado koristili i drugi poznati skladatelji toga razdoblja, na primjer Lully i de Lalande. Za razliku od njih, Charpentier je u taj žanr unio spomenuti talijanski utjecaj, koji se očitovao u skladateljskim postupcima nekarakterističnima za francusku glazbu, kao što su oštre disonance, dugotrajne napetosti, dramatične pauze i ostinatni basovi (melodijski obrasci u najdonjem glasu koji se ponavljaju). Osim talijanskoga utjecaja, skladatelj je uveo jasnu podjelu na brojeve jasno zaokruženim i kontrastnim cjelinama, odnosno staccima.

Jedna od glavnih karakteristika takvoga žanra je dvozborni stil, dakle pjevaju dva zbora, jedan veći (*grand choeur*) i manji (*petit choeur*) koji se sastoji od nekoliko solista. Time se postiže kontrast u teksturi i intenzitetu zvuka ne samo između dva različita stavka nego i unutar stavaka. U ovom *Te Deumu grand choeur* prati cijeli orkestar, a *petit choeur* manja skupina instrumenata (*continuo* skupina i solisti, npr. dvije flaute u osmom stavku *Te ergo quaesumus*). Za ovu kompoziciju ceremonijalnog karaktera Charpentier se odlučio za četveroglasni zbarski slog, za razliku od svojega suvremenika Lullyja koji je za svoj *Te Deum*, LWV 55 upotrijebio peteroglasni zbarski slog. Takav izbor sloga nije u skladu s francuskim, nego s talijanskim stilom. Slog u kojem je uglazbljen *Te Deum* pretežito je homofon, uz povremene imitacijske odlomke, a iznimka je zadnji stavak *In te, Domine, speravi* koji je uglazbljen kao izrazito polifona imitacijska barokna fuga. U ovoj kompoziciji tekst na osobit način diktira glazbu, odnosno glazba daje tekstu važnost. Primjer potenciranja riječi glazbom može se naći u trećem stavku, *Te aeternum Patrem*, gdje se najvažnija riječ *Patrem* naglašava izrazito ekspresivnom melodijskom linijom.

Početak kompozicije počinje **Preludijem** u obliku *rondeaua* s prepoznatljivom temom veličanstvenog karaktera u punktiranome ritmu koju donose trube praćene timpanima i ostatkom orkestra. Početak teme krasi skok od kvarte, koji je karakterističan za zvukove truba, stvarajući ceremonijalni, uzvišeni, himnički karakter. Nakon svečanog instrumentalnog početka, slijedi drugi stavak, **Te Deum laudamus**, u kojem solist izvodi također svečanu temu u uzlaznoj frazi koja obuhvaća cijelu D-dur ljestvicu melodijskim skokovima. U trećem stavku, **Te aeternum Patrem**, svečani karakter se napušta te se naglom modulacijom u h-mol ostvaruje sjetnija atmosfera. Taj stavak ima tri manja odsjeka u kojima se izmjenjuju *grand choeur* (na početku) te *petit choeur* (u središnjem dijelu i na kraju). Osim kontrasta u volumenu zvuka između *grand* i *petit choeura* u prvome i drugome odsjeku, postignut je još jedan kontrast između drugog i trećeg odsjeka. Naime, oba odsjeka sadrže isti tekst („Sanctus Dominus, Deus Sabaoth“), ali je prvi uglazbljen polifono, a drugi homofono.

Charpentier najveću razliku donosi između petog (**Te per orbem terrarum**) i šestog stavka (**Tu devicto mortis aculeo**). U petom stavku lirskega karaktera sudjeluju solisti uz pratnju manje skupine instrumenata (*continuo* skupine), uglavnom u imitacijskome slogu, nakon što svaki solist iznese svoju temu. Bez stanke odmah dolazi šesti stavak u kojem je puni zvuk *grand choeura* i ponovni nastup truba i timpana koji su u prvom stavku ocrtili pompozni karakter. Za sedmi stavak, **Judex crederis**, karakterističan je početak, a krasi ga repetirani ton truba, simbolizirajući trublje Posljednjeg suda. Posebnost zadnjeg stavka čini grandiozna fuga **In te, Domine, speravi**, donoseći svečanu i uzvišenu atmosferu kao i u početnome stavku. Na samom početku stavka je uvod s temom sličnom onoj iz *Preludija*, služeći tako kao tema koja će se imitirati glasovima. Tom složenosti i uzvišenosti sudjelovanjem cijeloga orkestra i *grand choeura*, Charpentier postiže vrhunac cijeloga *grand moteta*, ostavljajući slušatelje u svečanoj i ceremonijalnoj atmosferi koju je stvorio na početku *Preludijem*.

Antonela Krpan

Pokrovitelji:

Sponzori:

